

124.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U S T A W A

z dnia 28 stycznia 1932 r.

o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych.

Art. 1. (1) W obszarach warownych lub rejonach umocnionych państwo może wprowadzić ze względu na interes obrony państwa ograniczenia prawa własności, posiadania, użytkowania i używania nieruchomości, prawa przebywania lub zamieszkiwania, oraz prawa wykonywania pewnych określonych czynności, wskazanych w niniejszej ustawie.

(2) Ograniczenia wprowadza na wniosek Ministra Spraw Wojskowych Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, ustalając zarazem ich rodzaj i zakres, bądź to osobno dla każdego lub niektórych obszarów warownych, względnie rejonów umocnionych, stosownie do potrzeb i warunków miejscowych, bądź też ogólnie dla wszystkich obszarów warownych lub rejonów umocnionych.

Art. 2. (1) Ograniczenia mogą dotyczyć:

a) wznoszenia nowych budowli nadziemnych, względnie usuwania lub zmiany istniejących, jako to: budowli mieszkalnych, gospodarczych, przemysłowych, społecznych (teatrów, szkół, zakładów leczniczych, obserwatoriów, kościołów, dzwonnicy), oraz wszelkich wieżowych konstrukcyj;

b) dokonywania nowych budowli podziemnych, względnie usuwania lub zmiany istniejących, jako to: piwnic, tuneli, zbiorników, studzien i t. p.;

c) zakładania nowych ulic lub dróg, a to tak co do ich szerokości, kierunku, jak i rodzaju nawierzchni, względnie usuwania lub zmiany istniejących;

d) budowy nowych, względnie usuwania lub zmiany istniejących budowli, sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, oświetleniowej, rurociągów, sieci telefonicznej lub telegraficznej podziemnej i napowietrz-

nej, oraz urządzeń i przedsiębiorstw komunikacyjnych w miastach;

e) budowy, względnie przebudowy linii kolejowych (normalnotorowych i wąskotorowych), budowy mostów, wiaduktów, estakad i t. p.;

f) budowy nowych, względnie usuwania lub zmiany istniejących budowli wodnych, jako to: grobli, tam, stawów, rowów oraz urządzeń odwadniających lub nawadniających;

g) budowli, dotyczących wszelkich trwałych zmian powierzchni terenu (obniżających lub podwyższających teren), jako to: urządzenia i prowadzenia kamieniołomów, kopalni gliny lub piasku, tworzenia wykopów lub nasypów, oraz ogrodzeń trwałych (betonowych, żelaznych i t. p.) ponad 1 metr — względnie zmiany lub usuwania istniejących już takich budowli;

h) zalesienia, względnie zadrzewienia terenu, oraz wszelkich zmian w lasach, już istniejących;

i) dokonywania pomiarów i zdjęć topograficznych i fotograficznych zarówno terenu, jak i urządzeń warownych;

j) nabywania, najmu lub dzierżawienia nieruchomości;

k) czasowego lub stałego pobytu, względnie zamieszkania osób w granicach obszaru warownego lub rejonu umocnionego.

(2) Ograniczenia praw, wskazane w niniejszym artykule, o ile dotyczą nieruchomości, ciążą na nieruchomości od chwili wprowadzenia ich w myśl ustępu drugiego art. 1 z mocy samego prawa, bez potrzeby uwidaczniania ich w księdze hipotecznej (gruntowej).

Art. 3. (1) O ile interes obrony państwa nie stoi temu na przeszkodzie, mogą władze wojskowe udzielać zezwoleń na wykonywanie praw lub czynności, podlegających ograniczeniom w myśl niniejszej ustawy.

(2) Władza wojskowa, udzielając zezwolenia, może zwolnić interesowanego od pewnych tylko ograniczeń, albo też zwolnienie od ograniczeń uzależnić od dopełnienia pewnych warunków (zezwolenie warunkowe).

(3) W szczególności władza wojskowa, udzielając zezwolenia warunkowego, może zażądać, o ile zezwolenie dotyczy nieruchomości, uwidocznienia tych warunków w księdze hipotecznej (gruntowej).

(4) Zezwolenie traci swą moc w razie niewykonywania praw lub czynności, objętych zezwoleniem, w ciągu dwóch lat od dnia doręczenia zezwolenia. Jeżeli zezwolenia udzielono na pewien określony czas, gaśnie ono z upływem tego czasu.

Art. 4. Zezwolenie władzy wojskowej (art. 3) nie zwalnia proszącego o zezwolenie od dopełnienia innych warunków ustawowych, wymaganych do wykonywania danego prawa lub czynności.

Art. 5. (1) Władzą wojskową właściwą dla udzielenia zezwolenia jest: w obszarach warownych dowódca obszaru warownego, w rejonach umocnionych ten dowódca okręgu korpusu, w którego okręgu położony jest dany rejon umocniony.

(2) W wypadku, gdy ograniczenia dotyczą dwóch lub więcej obszarów warownych, lub położonych w różnych okręgach korpusu rejonów umocnionych, władzą właściwą dla udzielenia zezwolenia jest Minister Spraw Wojskowych.

(3) Od decyzji władzy, wskazanej w ustępie pierwszym, przysługuje interesowanemu w terminie dni 14 od dnia jej doręczenia odwołanie do Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 6. (1) Jeżeli chodzi o projekty i plany budów lub robót, przedsięwziętych przez władze centralne, wymagana jest dla wykonywania tychże robót i budów w obszarach warownych i rejonach umocnionych zgoda Ministra Spraw Wojskowych.

(2) Co do innych projektów i planów budów lub robót państwowych właściwe władze uzyskują zgodę od władz wojskowych, wskazanych w ustępie pierwszym art. 5. W braku zgody decyduje Minister Spraw Wojskowych, po wysłuchaniu zdania zainteresowanego ministra.

Art. 7. Władze wojskowe udzielają zezwolenia (art. 5) lub wyrażają zgodę (art. 6) na podstawie swobodnego uznania.

Art. 8. (1) Kto w prawach własności do nieruchomości lub w innych prawach, związanych z nieruchomością, ponosi szkodę rzeczywistą z powodu wprowadzenia ograniczeń, wymienionych w art. 2, albo też z powodu odmowy zezwolenia na wykonanie swoich praw własności, ma prawo do odszkodowania ze Skarbu Państwa.

(2) Prawo to nie służy osobom, które w chwili wprowadzenia ograniczeń na podstawie niniejszej ustawy były już w tym samym rozmiarze w swych prawach ograniczone na podstawie dotychczasowych przepisów, obowiązujących w tym względzie w obszarach warownych i rejonach umocnionych.

(3) Prawo do odszkodowania gaśnie po upływie trzech lat, licząc od chwili wprowadzenia ograniczeń, względnie uprawomocnienia się orzeczenia, odmawiającego zezwolenia na wykonanie prawa.

Art. 9. Roszczenie o odszkodowanie należy zgłosić do dowódcy okręgu korpusu, właściwego ze względu na miejsce położenia nieruchomości, który orzeka o prawie do odszkodowania oraz wysokości tegoż na wniosek komisji szacunkowej.

Art. 10. (1) W skład komisji szacunkowej wchodzi:

- a) przedstawiciel dowódcy okręgu korpusu jako przewodniczący, oraz jako członkowie:
- b) przedstawiciel państwowej władzy budowlanej I instancji, o ile możliwości z wykształceniem technicznym;
- c) przedstawiciel właściwej izby skarbowej;
- d) przedstawiciel zainteresowanego działu cywilnej administracji państwowej, wyznaczony przez władzę I instancji;
- e) biegły z pośród niezainteresowanych mieszkańców gminy, wyznaczony przez zarząd gminy, właściwej ze względu na miejsce położenia nieruchomości,

której dotyczy zakaz wykonania prawa lub odmowa zezwolenia.

(2) Tryb i zasady postępowania komisji szacunkowej określa rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Sprawiedliwości.

Art. 11. W razie, gdy dowódca okręgu korpusu odmówi prawa do odszkodowania, lub też gdy uszkodzony nie zadawała się wysokością przyznawaną, lub też gdy w terminie sześciu miesięcy, liczonych od zgłoszenia roszczenia o odszkodowanie, nie zostanie wydane orzeczenie w sprawie odszkodowania, może uszkodzony w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia, lub też w braku wydania orzeczenia w terminie dziewięciu miesięcy od dnia zgłoszenia roszczenia o odszkodowanie, udać się do właściwego sądu o ustalenie odszkodowania w drodze postępowania sądowego.

Art. 12. Dla celów kontroli nad wszelkimi budowlami i urządzeniami, tudzież nad wykonywaniem praw, podlegających ograniczeniom, dowództwo obszaru warownego, względnie rejonu umocnionego, oraz powiatowe władze administracji ogólnej, lub na ich polecenie organa policji państwowej, mają prawo dostępu do wszelkich nieruchomości prywatnych, położonych w obrębie granic obszarów warownych, względnie rejonów umocnionych, oraz obowiązek wstrzymania budowy rozpoczętych lub podjętych czynności i niezwłocznego doniesienia o tem, komu należy, o ile właściciel lub zastępująca go osoba nie wykaże się właściwym zezwoleniem.

Art. 13. (1) Kto, choćby przez nieostrożność, postępuje wbrew przepisom, zawartym w niniejszej ustawie, lub w rozporządzeniach, wydanych na jej podstawie, a dotyczącym wykonania praw, podlegających w obszarach warownych lub rejonach umocnionych ograniczeniom, — będzie karany grzywną do 3.000 zł lub aresztem do trzech miesięcy, albo obu karami łącznie.

(2) Przedsiębiorcy, prowadzący roboty budowlane lub inne, odpowiadają narówni z tymi, którzy im powierzyli roboty. Właścicielami do orzekania tych kar są powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 14. Roboty lub budowy, uskutecznione ze szkodą dla interesów wojska lub obrony państwa wbrew przepisom niniejszej ustawy lub rozporządzeń, wydanych na jej podstawie, ulegną na mocy orzeczenia powiatowej władzy administracji ogólnej, wydanego na wniosek władzy wojskowej, wskazanej w art. 5, zniesieniu, a przedmiot zostanie przywrócony do pierwotnego stanu na koszt winnych odnośnych czynności, jako solidarnie odpowiedzialnych.

Art. 15. Osoby, przebywające lub zamieszkujące w granicach obszaru warownego, względnie rejonu umocnionego, wbrew postanowieniom, przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów (art. 1), zostaną na mocy orzeczenia powiatowej władzy administracji ogólnej, wydanego na wniosek władzy

wojskowej, wskazanej w art. 5, przymusowo wysiedlone.

Art. 16. Orzeczenia z art. 14 lub 15 mogą być wydane, niezależnie od pociągnięcia winnego do odpowiedzialności karnej w myśl art. 13.

Art. 17. Rozporządzenie Rady Ministrów określi w granicach obowiązujących przepisów o ustroju władz stosunek władz wojskowych, powołanych do wykonania niniejszej ustawy, do miejscowych cywilnych władz państwowych lub samorządowych, tudzież w granicach art. 2 uprawnienia tychże władz wojskowych, w stosunku do ludności cywilnej, przebywającej w obszarach warownych lub rejonach umocnionych.

Art. 18. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych, Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Ministrowi Sprawiedliwości i innym zainteresowanym ministrom.

Art. 19. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Istniejące dotychczas na mocy postanowień byłych państw zaborczych ograniczenia w obszarach warownych lub w rejonach umocnionych (twierdzach, umocnieniach) zachowują swą moc obowiązującą do czasu wejścia w życie rozporządzeń Rady Ministrów, wydanych po myśli art. 1 i 17. Z chwilą wejścia w życie tych rozporządzeń tracą na danym obszarze warownym lub rejonie umocnionym moc obowiązującą dotychczasowe przepisy prawne, regulujące sprawy, objęte odnośnym rozporządzeniem Rady Ministrów.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
